

Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet

Friluftslivet og skovene

Frank Søndergaard Jensen

Professor emeritus

Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning

Skovejforeningen Vejle Ådal og Vejle Fjord, 12. marts 2025

SKOV & LANDSKAB

Flersidig skovforvaltning/-politik

Hvad er Friluftsliv for en størrelse?

Friluftsliv kan defineres som...

"... en lang række menneskelige aktiviteter, der foregår i fritiden uden for hjemmet, arbejdspladsen og sportspladsen, og som vælges af lyst."

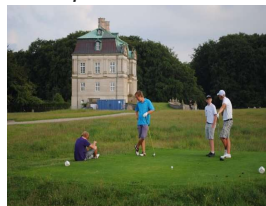
Ny definition af Friluftsliv

Friluftsliv er ophold og aktiviteter udendørs. Det kan udfolde sig i byen, på landet, i luften eller i vandet. Som udgangspunkt er friluftsliv lystbetonet og knyttet til vores fritid. Det er et grundlæggende træk at friluftsliv giver os en oplevelse af at komme nærmere naturen.

Friluftslivet i Danmark er mangfoldigt. Det kan – udover i fritiden – også finde sted som et afbræk i arbejdsdagen, i forbindelse med undervisning eller som led i et behandlingsforløb.

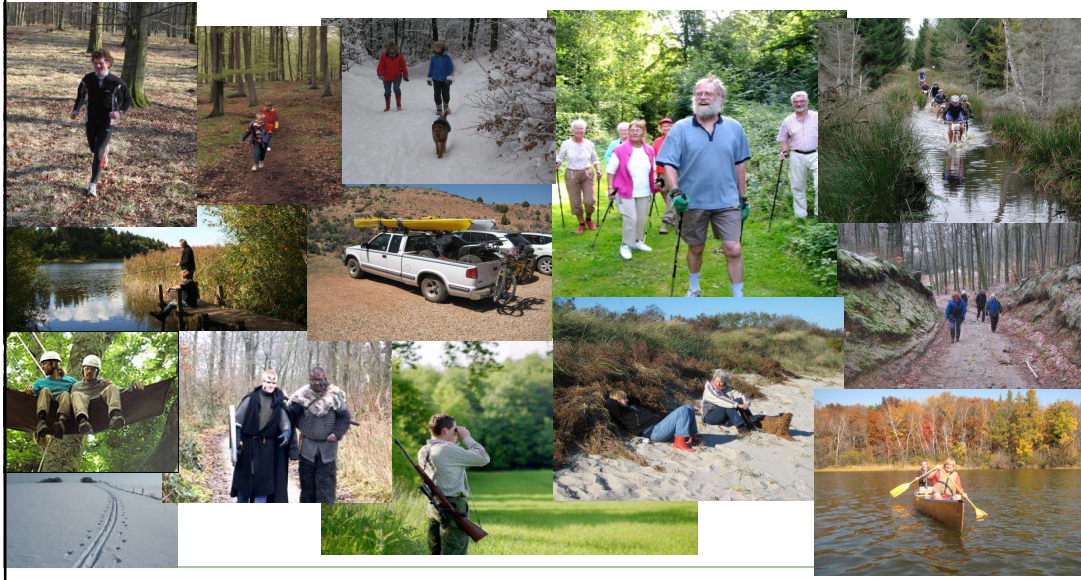
Friluftsliv kan være roligt, afslappende eller fysisk krævende. Det kan rumme leg, konkurrence eller transport. Formålet kan være en god naturoplevelse, at møde andre, blive dygtigere, klogere eller sundere.

Der opstår hele tiden nye former for friluftsliv.

Friluftsliv

Ikke noget friluftsliv der er "**bedre**" eller mere "**rigtigt**" end andet...

Friluftslivet på den politiske dagsorden

Statsminister Helle Thorning-Schmidts åbningstale til Folketinget 07.10.2014

Hvor ofte tror I, danskerne bruger naturen?

110 millioner gange på et år.

Vi går tur i skoven, tager til stranden eller ser på fugle. Naturen er det sted, vi helst tilbringer vores fritid.

I regn og blæst

Naturen er det sted, hvor vi helst tilbringer vores fritid, mener Helle Thorning-Schmidt. Tegning: Mette Drøyer

Friluftslivet på den politiske dagsorden - National friluftspolitik -

Danmark skal have sin første nationale friluftspolitik. Den skal være en ledestjerne for samarbejdet på tværs af borgere, myndigheder, organisationer og virksomheder og være en motor for grøn omstilling.
[Danmarks nationale friluftspolitik \(naturstyrelsen.dk\)](http://naturstyrelsen.dk)
April 2015

Friluftspolitik

De friluftspolitiske pejlemærker

- 1 Friluftsliv er for alle
- 2 Vi skal lære i naturen
- 3 Friluftsliv skaber fællesskab og engagement
- 4 Friluftsliv giver sundhed og livskvalitet
- 5 Friluftsliv skaber vækst og arbejdspladser
- 6 Vores byer skal indbyde til friluftsliv
- 7 Naturen som social løftestang
- 8 Nytænkning giver mere friluftsliv

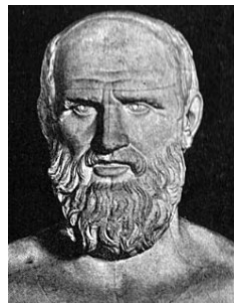
Hvorfor beskæftige sig med friluftsliv ?

Politiske initiativer/fokus
Lovgivning/forvaltning
Økonomi
Sundhed/velfærd/læring

Friluftsliv, natur og sundhed

"En gåtur er den bedste medicin"
(Hippokrates, ca. 460-370 f.Kr.)

“

Tab for alt ikke lysten til
at gå. Jeg går mig hver dag
det daglige velbefindende
til og går fra enhver
sygdom. Jeg har gået mig
mine bedste tanker til,
og jeg kender ingen tanke
så tung, at man jo ikke
kan gå fra den. Når man
således bliver ved med at
gå, så går det nok.

SØREN KIERKEGAARD

FILOSOF (1813-1855)

Friluftsliv, natur og sundhed

Mange **tegn på sammenhæng** mellem natur og sundhed

MEN: Komplekst - entydig dokumentation (**evidens**) ???

Nemmere at lære udendørs?

Mindst 15% af landets skoler praktiserer udeskole

Indikationer på:

- Mere bevægelse
- Stimulerer det sociale klima
- Husker stoffet bedre

MEN – som på sundhedsområdet:

Sammenhængene mellem årsag og virkning er komplekse !

Bidrager friluftslivet til den økonomiske aktivitet?

Eksempler på økonomiske analyser...

Finland (nationalparker, lokal økonomi):
1.100 arbejdspladser

England (forbrug éndags skovture):
2 milliarder £

Sverige (friluftsliv, nationalt i Sverige):
70 milliarder SEK / 34 milliarder til BNP / 75.000 arbejdspladser

Friluftslivets nationaløkonomiske fodaftryk i Danmark

Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi,
Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, 2014

http://curis.ku.dk/ws/files/119711882/IFRO_Rapport_229.pdf

Resultater/metode

Aktivitetsskabende forbrug
 Produktion
 Bruttofaktorindkomst (BFI)
 Bruttonationalprodukt (BNP-bidrag)
 Beskæftigelse

Input-output model $y = B*(I - A)^{-1} * e$
 73 forbrugskategorier (med ca. 3.500 varer)
 117 erhvervssektorer

Udgifterne...

3.1 Generelle udgifter specifikt knyttet til aktiviteten

Udgifter til benzin/diesel: _____ kr.
 Andre udgifter til transport, f.eks. tog/busbilletter, bro- og færgebilletter
 mm.: _____ kr.
 Udgifter til overnatning, herunder camping, hotel, leje af sommerhus
 mm.: _____ kr.
 Restaurant/cafeteria besøg eller lignende i forbindelse med
 aktiviteten: _____ kr.
 Fodtøj til aktiviteten: _____ kr.
 Beklædning til aktiviteten: _____ kr.
 Bøger, blade, magasiner om aktiviteten: _____ kr.
 Medlemskontingent knyttet til aktiviteten (f.eks. klub-/foreningskontingent,
 lovpligtigt jagttegn): _____ kr.
 Kurser, undervisning, guidning, træningstimer,
 certifikater: _____ kr.

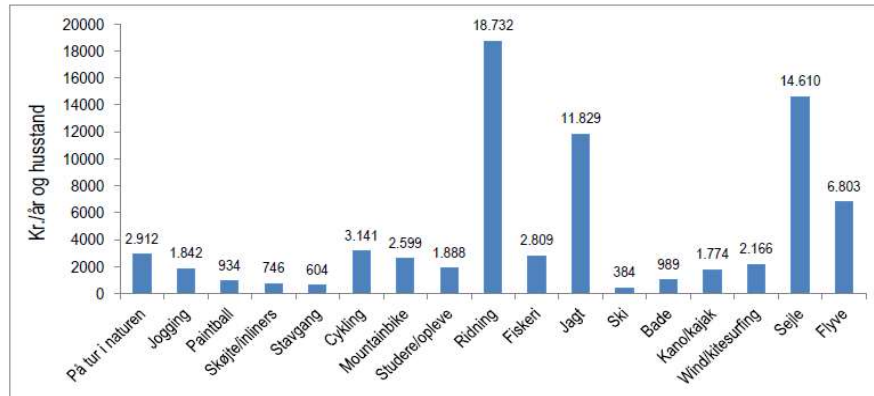
"Den samme udgift må *aldrig* opgives mere end én gang i undersøgelsen. Udgiften skal være afholdt i Danmark og forårsaget af friluftslivsaktiviteter i Danmark."

3.2 Udstyr og andet

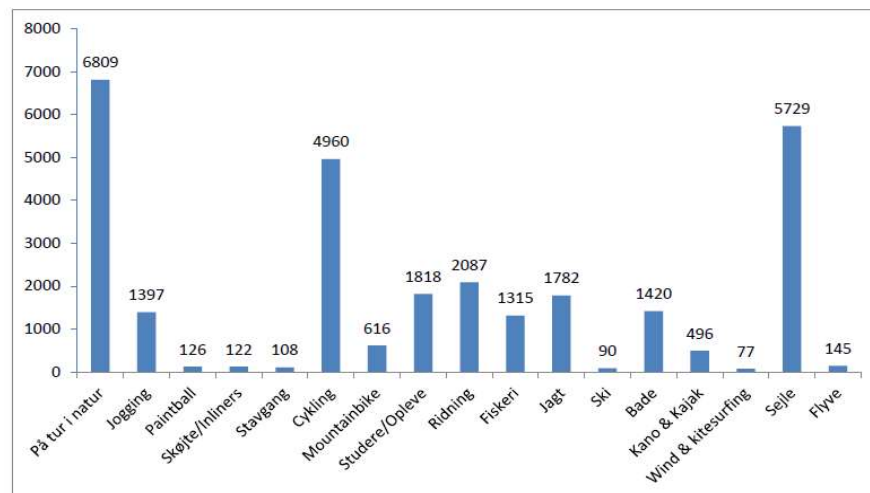
Arealleje: _____ kr.
 Vinterfodring, udsætning, revipleje og lign.: _____ kr.
 Rifler (ekskl. kikkert) og geværer:
 Købt ny _____ kr.
 Købt brugt fra forhandler _____ kr.
 Købt brugt privat _____ kr.
 Riffelkikkert:
 Købt ny _____ kr.
 Købt brugt fra forhandler _____ kr.
 Købt brugt privat _____ kr.
 Håndkikkert: _____ kr.
 Ammunition: _____ kr.
 Specialværktøj, knive, olie og andet til vedligeholdelse: _____ kr.
 Jagttoj inkl. advarselsveste, hat, horevæn og anden specialbeklædning ikke allerede
 medtaget ovenfor: _____ kr.
 Våbenskab og andet sikkerhedsudstyr: _____ kr.
 Riffelhjælpelse: _____ kr.
 Rygsæk, telte, soveposer osv. til aktiviteten: _____ kr.
 Udgifter til jagthund: _____ kr.
 Andet: _____ kr. Beskriv med få
 ord: _____

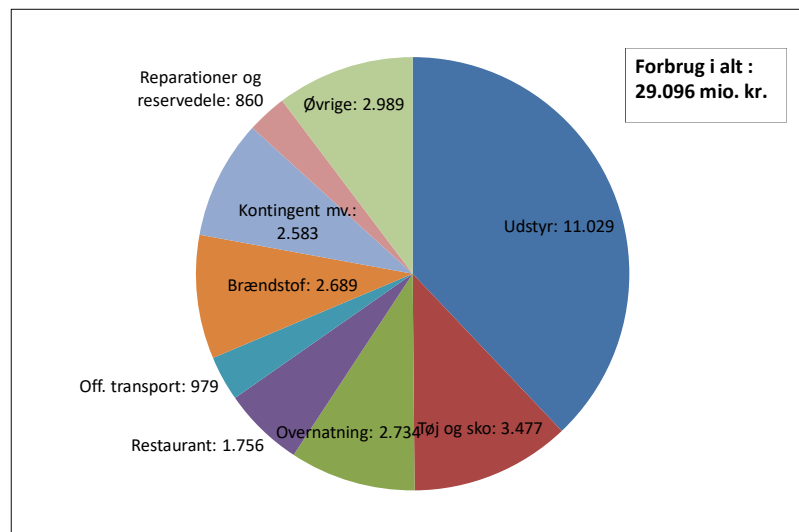
Forbrug – "billige" og "dyre" aktiviteter

Danskernes samlede forbrug (mio. kr.)

Danskernes samlede forbrug (mio. kr.)

Friluftslivets nationaløkonomiske fodaftryk (mio. kr.) - og beskæftigelse

	Forbrug	Aktivitets- skabende forbrug	Afløst effekt på				
			Produktion	BFI	BNP-bidrag	Beskæftigelse	Fuldtid
På tur i natur	6.809	5.023	8.476	3.950	5.200	11.727	8.771
Jogging	1.397	870	1.428	718	989	2.216	1.649
Paintball	126	78	129	64	93	194	144
Skøjte/inliners	122	74	120	61	82	191	141
Stavgang	108	70	115	57	79	175	130
Cykling	4.960	2.242	3.669	1.702	2.620	4.874	3.739
Mountainbike	616	263	429	200	315	566	435
Studere/Opleve	1.818	1.169	1.954	923	1.277	2.602	1.977
Ridning	2.087	1.511	2.452	1.211	1.591	3.059	2.515
Fiskeri	1.315	622	1.022	510	736	1.525	1.147
Jagt	1.782	1.222	2.142	1.012	1.351	3.019	2.491
Ski	90	57	92	46	62	139	104
Bade	1.420	1.043	1.759	814	1.099	2.393	1.798
Kano & kajak	496	288	482	220	319	633	489
Wind & kitesurfing	77	37	62	27	48	74	58
Sejle	5.729	1.989	3.205	1.469	2.264	3.432	2.716
Flyve	145	104	172	84	117	228	178
Alle	29.096	16.662	27.708	13.067	18.239	37.047	28.483

Kan man stole på resultaterne?

- Adskillige test af spørgeskema (eksperter/ikke-eksperter)
- Grundig forklaring af hvilke aktiviteter/udgifter der indgår/ikke indgår
- Indbygget test af pålidelighed (mulighed for løbende korrektion)
- Data kontrol/rensning
- Basis: Nationalregnskabets 117 erhvervssektorer, 73 forbrugskategorier m. ca. 3.500 varegrupper
- Detaljerede beregninger (f.eks. kompensering for forskellige importfordelinger (f.eks. cykler)
- $\approx$ Svenske resultater
- Hukommelse (12 måneder)
- Selvudvælgelse

(Friluftsliv)politik

Friluftslivets BNP-bidrag: 18,2 milliarder kr. - ca. 1%
(Svarende ca. til det halve af dansk landbrugs bidrag)

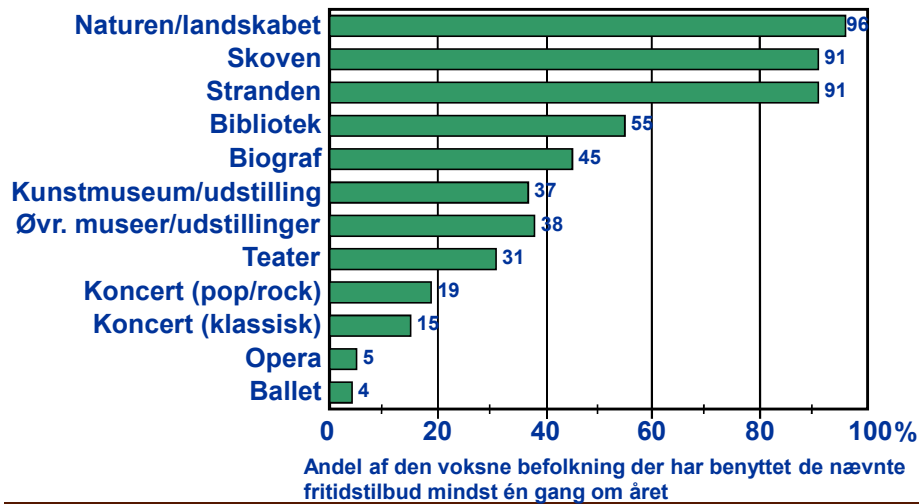
Beskæftigelse svarende til ca. 28.000 fuldtidsjob

SKOV & LANDSKAB

Fritidstilbud

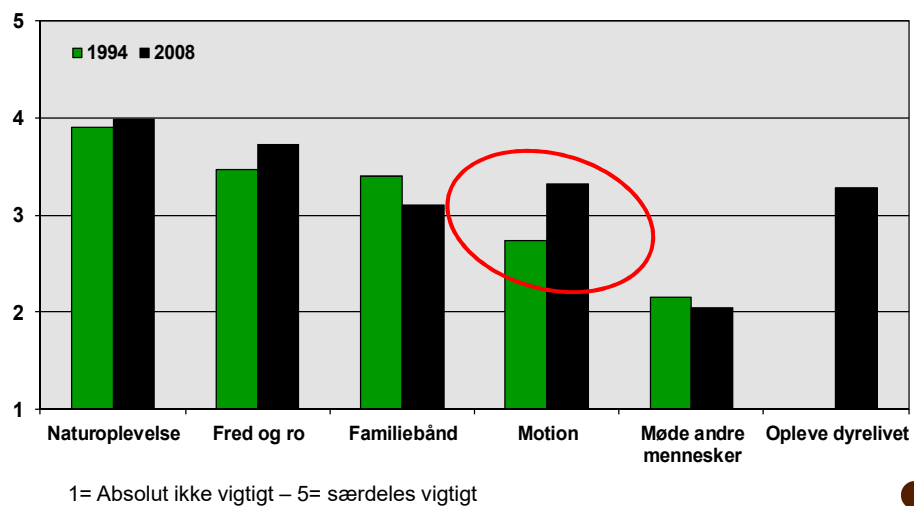

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

Hvorfor ud i naturen?

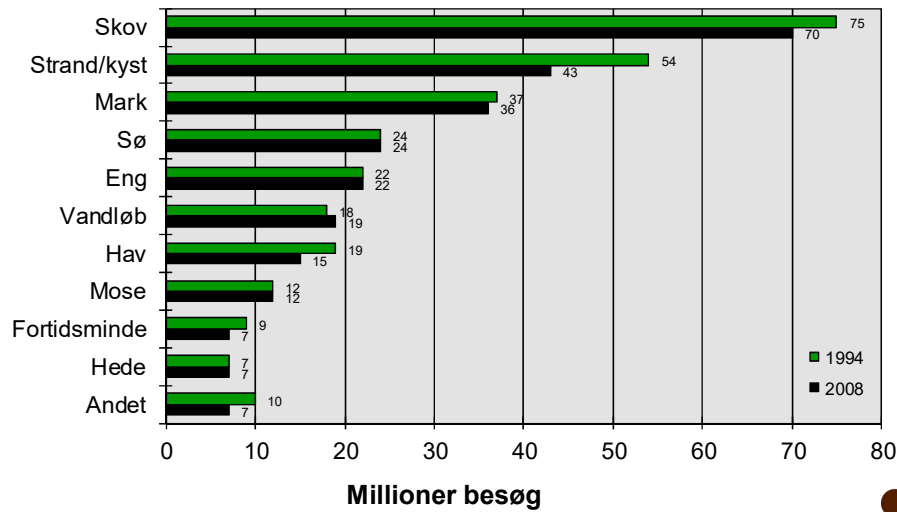
DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

Antal besøg

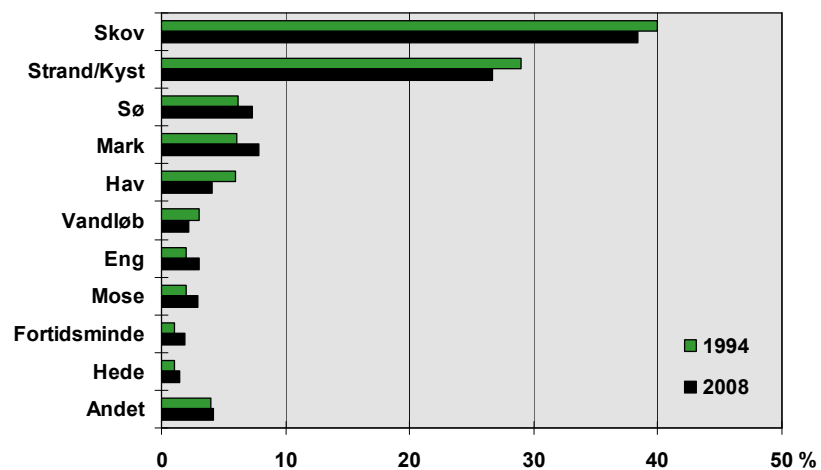

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

Væsentligste mål for besøg

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

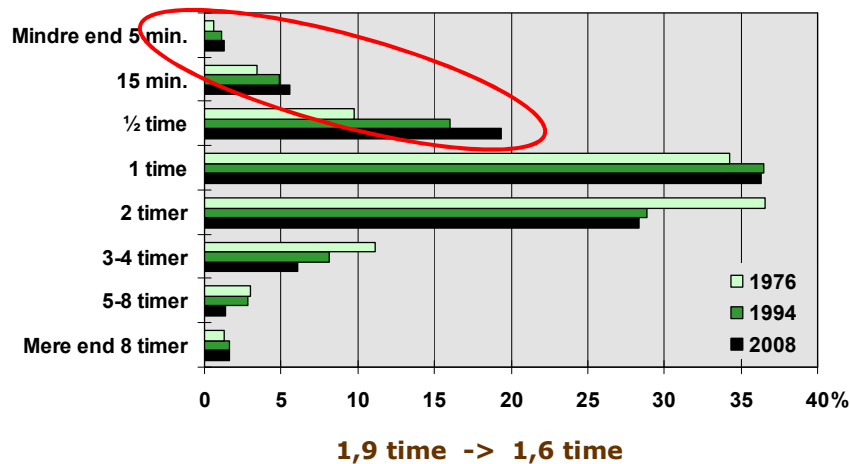

Friluftsliv i skoven - en vigtig fritidsaktivitet i Danmark -

- Holdt positionen som en vigtig fritidsaktivitet fra 1970'erne til 1990'erne:
Stigning i antal besøg (15-25%) → ca. 75 mill./år
- Stagnation fra 1994 til 2008 (ca. 70 mill./år)
- (2008 - 2024 ca. ?? mill./år)

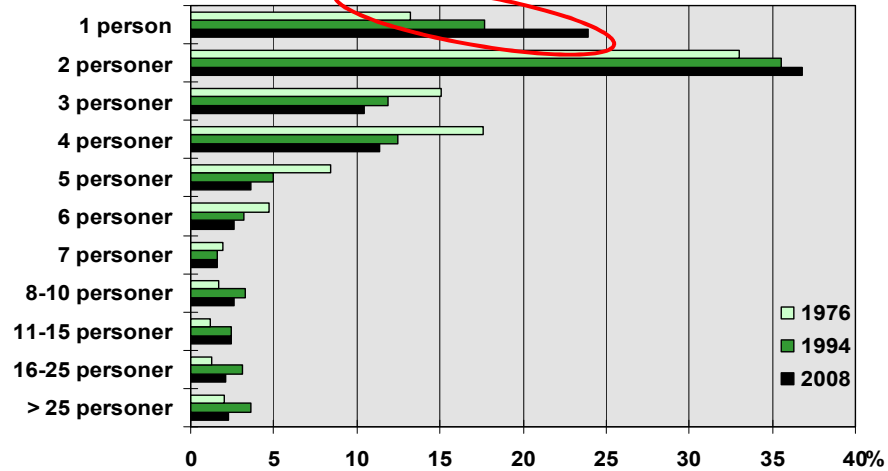
Besøgsvarighed

SKOV & LANDSKAB

Gruppestørrelse

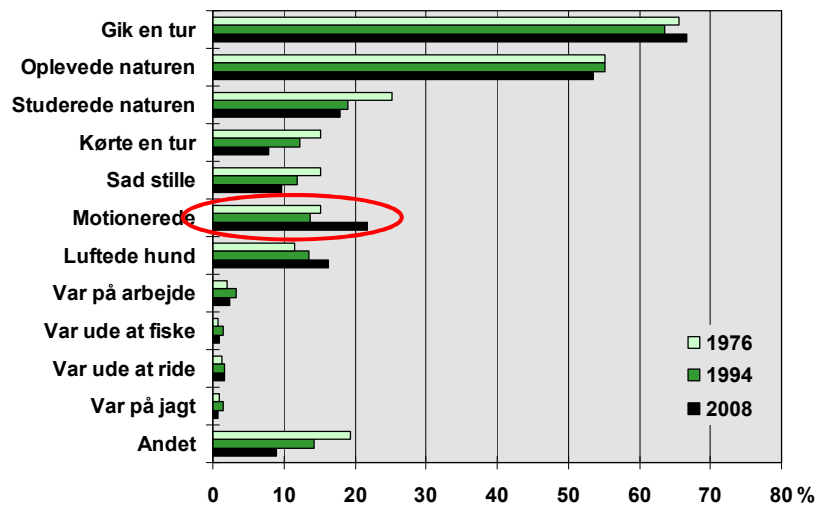
4,8 personer -> 4,2 personer

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

Aktiviteter

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Færdsel uden for vej og sti

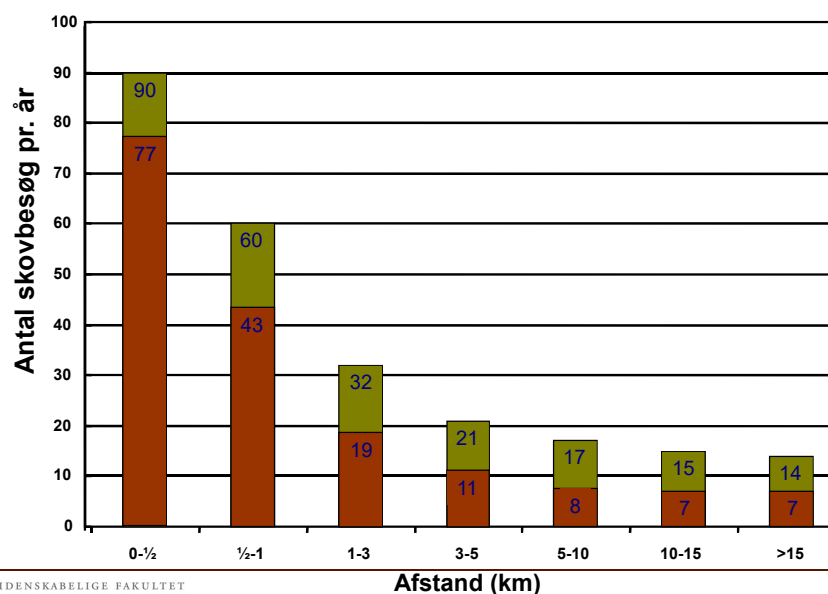
34% uden for vej og sti
59% under 25% af tiden

For at...

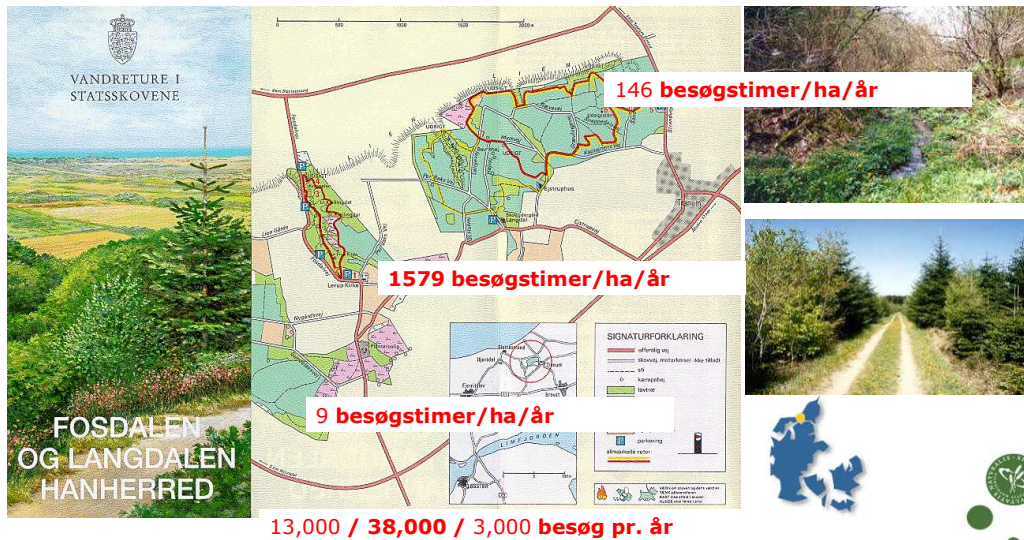
- ... opleve naturen "tættere på" (40%)
- ... lege (22%)
- ... se på plantelivet (21%)
- ... skyde genvej (18%)
- ... holde picnic (20%)
- ... samle bær og svampe (11%)
- ... se på dyrelivet (10%)
- ... "træde af på naturens vegne" (10%)
- ... plukke blomster (8%)
- (Andet/ved ikke)

Afstand og antal besøg

Nærhed kontra "kvalitet"

SKOV & LANDSKAB

Hvordan skal skoven se ud?

Hvad foretrækkes – hvad vil man gerne møde i skoven?

1.	Stilhed
2.	Et rådyr
3.	En sø
4.	Et vandløb
5.	Et egerm
6.	Anemoner
7.	Blå anemoner
8.	En fasan
9.	En hare
10.	En sortspætte
11.	Buske med spiselige bær
12.	En vandresti
13.	En bro af træ over en kløft
14.	En skovvej
15.	Et skilt der giver information om skoven

86.	Myg
87.	Et afbrændt lyngareal
88.	En parkeringsplads til 25 biler
89.	En iskiosk
90.	10 jægere
91.	En stor special-traktor, der kapper grenene af fældede træer
92.	En campingvogn
93.	En familie på skovtur med transistor
94.	En bilist
95.	En parkeringsplads til 100 biler
96.	En militærovelse
97.	En knallertkører
98.	10 bilister
99.	En bunke affald
100.	10 knallertkørere

Dyreliv

Rang: 20 → 4

SKOV & LANDSKAB

Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning

Hvad med selve skoven ?

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning

Nåleskov eller løvskov ?

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Tæt eller åben skov ?

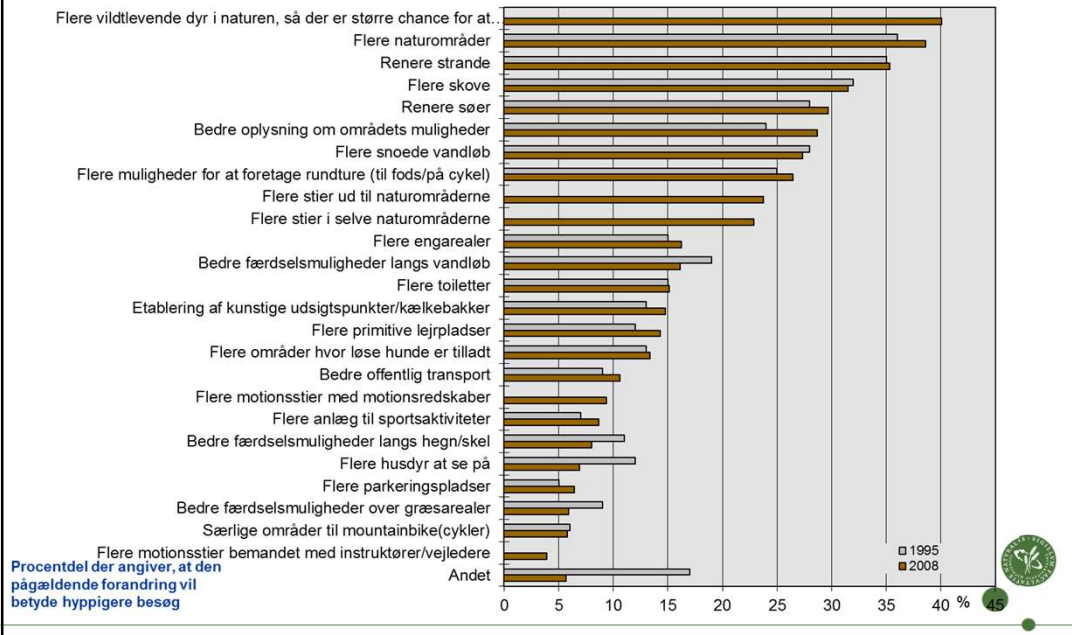

Hegning/Information

- Et hegn omkring nogle unge træer *for at beskytte dem mod hjortevildtet* (30)
- Et hegn omkring nogle unge træer (44)
- Et hegn (62)

Ønsker til forandringer

SKOV & LANDSKAB

Forskellighed !!!

SKOV & LANDSKAB

Forskellighed !!!

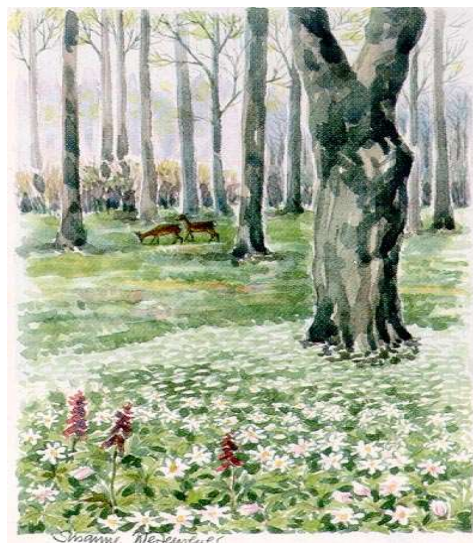

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

Dén ideelle skov ???

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Plads til flere ?

Plads til flere – eller trængsel?

21. Hvordan oplevede De skoven med hensyn til mængden af andre gæster?

(sæt ét kryds på skalaen fra 1 til 9)

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Absolut ikke overfyldt		Let overfyldt		Moderat overfyldt		Ekstremt overfyldt		

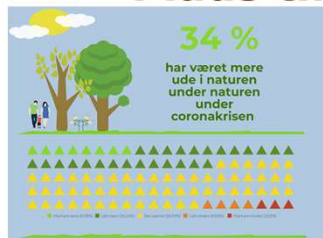
<u>Ikke</u> overfyldt	87%
Let overfyldt	9%
Moderat overfyldt	2%
Ekstremt overfyldt	1%

SKOV & LANDSKAB

Plads til flere – eller trængsel?

Og mange danskere har brugt naturen mere, end de plejer i den seneste tid. Det giver danskerne i hvert fald selv udtryk for i en ny rundspørge, som Friluftsrådet har fået foretaget af Kantar Gallup. Den viser, at hver fjerde har besøgt et naturområde, de ikke har besøgt før coronakrisen. 34 procent har opholdt sig mere i naturen, mens syv procent har opholdt sig mindre i naturen under krisen. Det er særligt unge mellem 18 og 35 år, der bruger naturen mere.

Vi bruger naturen mere under coronakrisen

10-05-2020

Naturstyrelsen har tællere i udvalgte naturområder. Her en række eksempler på besøgstal fra 15. marts – 1. maj 2020 sammenlignet med samme periode sidste år:

- Naturpark Amager: Besøgstallet er steget med 70-160%
- Hareskov ved Værløse. Besøgstallet er steget med 90 %
- Svinkløv Plantage: Besøgstallet er faldet med 65 %

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

Plads til flere – eller trængsel?

P-vagter rykker ud i naturen

26. mar 2021

Vi sender nu vores p-vagter ud i naturen for at sørge for, der parkeres ordentligt, når der skal vandres en tur i Påsken. Det skyldes udfordringer med parkeringskaos ved den populære, nye vandrerute Egtvedpigens Fodspor.

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Plads til flere – eller trængsel?

EGTVED POSTEN

To advarsler var ikke nok: Nu lukker Egtvedpigens Fodspor

Vandrerruten "Egtvedpigens Fodspor" bliver midlertidigt lukket - ruten er simpelthen kvælt i sin egen succes. Foto: Vejle Kommune

1000 gæster på én dag - det er mere, end naturen og naboerne kan holde til. Vejle Kommune lukker derfor vandrerruten "Egtvedpigens Fodspor", mens rutens fremtid overvejes.

07. apr. 2021 kl. 06:31

Egtvedpigens Fodspor druknede i succes: Et nyt kedeligt navn skal måske begrænse antallet af gæster

Plads til flere - problemer?

Generet

3 %**Måden: For mange****0.2****Støj/larm****0.4****Mgl. hensyntagen****0.2****Andet*****2.2**

*) f.eks. (høj) hastighed, "forkerte" stier, "ejerskabsfølelse", fuldskab

Hvem: Hunde uden snor**0.9****Cyklister/mountainbikes****0.1****Motorkøretøjer****0.4****Andre******1.6**

**) f.eks. børn/teenagere, ryttere, udlændinge

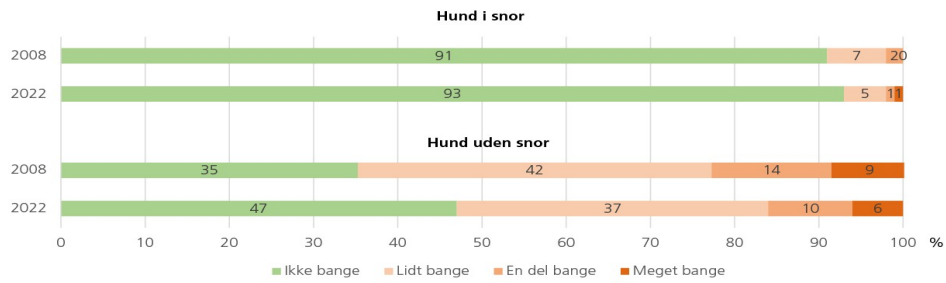

SKOV & LANDSKAB

Problemer - hunde

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

Adgangsregler

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Adgangsreglernes udviklingshistorie - kort

	1917	1937	1969	1992
Strand/kyst	Sikring af retten til færdsel på kysten efter kendelse fra Fredningsnævnet	Sikring af retten til færdsel på alle kyster	Sikring af retten til ophold	-
Offentlige skove	Sikring af retten til færdsel i offentlige skove	Sikring af retten til færdsel i kirkens og offentlige stiftelsers skove	Sikring af retten til ophold	Sikring af retten til cykling
Private skove over 5 ha	-	-	Sikring af retten til færdsel og ophold	Sikring af retten til cykling
Udyrkede arealer	Sikring af retten til færdsel på offentligt ejede udyrkede arealer	-	-	Sikring af retten til færdsel og ophold på såvel offentligt som privat ejede udyrkede arealer
Det åbne land	-	-	-	Sikring af retten til færdsel til fods og cykling på veje og stier

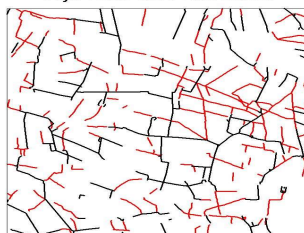
Oversigten viser udviklingen i Naturfredningslovens og senere Naturbeskyttelseslovens sikring af retten til færdsel i den danske natur fra 1917 til 1992, hvor den seneste større revision af loven fandt sted. Adgangslovgivningen er et kompliceret samspil af en række love, bl.a. Naturbeskyttelsesloven, Mark- og vejfredsloven, Klitfredningsbekendtgørelsen og Færdselsloven. Flere af de gældende bestemmelser rummer modstridende eller uklare regler, og såvel fagjurister som interesseorganisationer har derfor argumenteret for en afklaring og forenkling af regelsættet for de rekreative muligheder.

Regler og realitet...

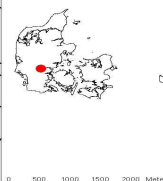
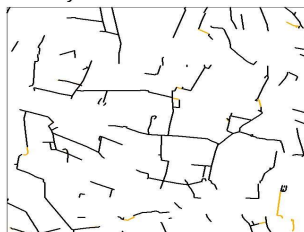
Veje 1950 Give Kommune

96 km i 1950 -> 47 km i 1988 ≈ -50%

Signaturforklaring
▲ Veje 1950 og 1988
▲ Veje 1950
▲ Veje 1988

Veje 1988 Give Kommune

SKOV & LANDSKAB

Adgangsreglerne før 2001

	Færdig og ophold fra kl. 7 til ettermiddag	Færdig og ophold om natten	Må man gå og opholde sig udenfor veje og stier	Må man cykle	Afstand til beboelse ved ophold	Er ridning tilladt	Færdig med (d) kørestole, barnevogne, handikarretter, trækkes med cykler	Motor-køretøjer/kvalitet	Hunde i snor	Løse hunde - under forers kontrol	Må man tænde bål	Støj, affald, tælle	Må man samle bær, svampe, mos, blomster osv. til eget brug
PRIVATE SKOVE	L 9:23 O	L 9:23 Δ	L 9:23 Δ	Kun på skovvej og beboelsesstier L 9:23 O	+ drifts- begreper 50 m L 9:23 O	L 9:23 Δ	+ handi- karretter B 9:4 O	L 9:23 Δ	L 9:23 O	L 9:23 Δ	B 9:26 Δ	L 9:28 B 9:28 O	Kun frøet og m. B 9:28 O
OFFENTLIGE SKOVE	L 9:23 O	L 9:23 O	B 9:8 O	Kun på skovvej og stier L 9:23 O	30 m B 9:8 O	Særlige regler B 9:11-15 O	+ handi- karretter B 9:4 O	L 9:23 Δ	L 9:23 O	L 9:23 Δ	B 9:26 Δ	L 9:28 B 9:28 O	B 9:28 O
STRANDE	Kortvarigt ophold L 9:22 O	L 9:22 O	L 9:22 Δ	Kun på vej og beboelsesstier L 9:23 O	Private strand- stier 50 m L 9:23 O	L 9:22 Δ	B 9:2 O	L 9:23 Δ	L 9:23 O	Kun fra 10-11 til 11-12 L 9:23 O	Otte forbudt efter anden lov L 9:23 O	L 9:28 B 9:28 O	B 9:28 O
KLITFREDEDE AREALER	Kortvarigt ophold L 9:25 O	L 9:25 O	L 9:25 Δ	Kun på vej og beboelsesstier L 9:23 O	Private strand- stier 50 m L 9:23 O	L 9:25 Δ	B 9:2 O	L 9:25 Δ	L 9:25 O	L 9:25 Δ	Kun på strand- bredder B 9:26 Δ	L 9:28 B 9:28 O	B 9:28 O
OFFENTLIGE UDYRKEDE AREALER	L 9:24 O	L 9:24 O	L 9:24 Δ	Kun på vej og beboelsesstier L 9:23 O	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	B 9:18 O	L 9:24 Δ	L 9:24 O	L 9:24 Δ	B 9:26 Δ	L 9:28 B 9:28 O	B 9:28 O
PRIVATE UDYRKEDE AREALER	L 9:24 O	Hegnede arealer L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	Kun på vej og beboelsesstier L 9:23 O	+ drifts- begreper 50 m L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	B 9:18 O	L 9:24 Δ	L 9:24 O	L 9:24 Δ	B 9:26 Δ	L 9:28 B 9:28 O	B 9:28 O
BRÆMMER LANGS VANDLØB OG SOER	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:28 B 9:28 O	Kun fra vandløb B 9:28 O
ANLAGTE VEJE OG BEFÆSTEDE STIER I DET ÅBNE LAND	Ikke ophold L 9:26 O	Ikke ophold L 9:26 O	L 9:26 Δ	L 9:26 Δ	L 9:26 Δ	L 9:26 Δ	+ handi- karretter B 9:24 O	L 9:26 Δ	B 9:23 O	Private fælles- veje B 9:23 O	L 9:26 Δ	L 9:28 B 9:28 O	B 9:28 O
O TILLADT Δ OBS! VÆR OPMÆRKSOM Δ IKKE TILLADT Δ DELVIS TILLADT													

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

Dagens adgangsregler

	Færdig og ophold fra kl. 6-8 solnedgang	Færdig og ophold om natten	Må man færdes uden for veje og stier	Må man cykle	Afstand til beboelse ved ophold	Er ridning tilladt	Barnevogne, kørestole, handikarretter, trækkes med cykler	Motor-køretøjer/kvalitet	Hunde i snor	Løse hunde - under forers kontrol	Må man tænde bål	Støj, affald, tælle	Må man samle bær, svampe, mos, blomster osv. til eget brug
PRIVATE SKOVE	Kun på vej og stier L 9:23 O	L 9:23 Δ	L 9:23 Δ	Kun på vej og stier L 9:23 O	+ drifts- begreper 50 m L 9:23 O	L 9:23 Δ	Kun på vej og stier B 9:4 O	L 9:23 Δ	L 9:23 O	L 9:23 Δ	B 9:26 Δ	L 9:28 B 9:28 O	Kun frøet og m. B 9:28 O
OFFENTLIGE SKOVE	L 9:23 O	L 9:23 O	B 9:8 O	Kun på vej og stier L 9:23 O	50 m B 9:8 O	Særlige regler B 9:11-15 O	B 9:4 O	L 9:23 Δ	L 9:23 O	L 9:23 Δ	B 9:26 Δ	L 9:28 B 9:28 O	B 9:28 O
STRANDE	Kortvarigt ophold L 9:22 O	L 9:22 O	L 9:22 Δ	Kun på vej og stier L 9:23 O	Private strand- stier 50 m L 9:23 O	På ubeskyttet strandbred 1. september 11-11 maj L 9:22 & 25 O	B 9:2 O	L 9:22 Δ	L 9:22 O	Kun fra 10-11 til 11-12 L 9:23 O	Otte forbudt efter anden lov L 9:23 O	L 9:28 B 9:28 O	B 9:28 O
KLITFREDEDE AREALER	Kortvarigt ophold L 9:25 O	L 9:25 O	L 9:25 Δ	Kun på vej og stier L 9:23 O	Private strand- stier 50 m L 9:25 O	L 9:25 Δ	B 9:2 O	L 9:25 Δ	L 9:25 O	Kun fra 10-11 til 11-12 L 9:23 O	Otte for- budt efter anden lov L 9:23 O	L 9:28 B 9:28 O	B 9:28 O
OFFENTLIGE UDYRKEDE AREALER	L 9:24 O	L 9:24 O	L 9:24 Δ	Kun på vej og stier L 9:23 O	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	B 9:18 O	L 9:24 Δ	L 9:24 O	L 9:24 Δ	B 9:26 Δ	L 9:28 B 9:28 O	B 9:28 O
PRIVATE UDYRKEDE AREALER	L 9:24 O	Hegnede arealer L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	Kun på vej og stier L 9:23 O	+ drifts- begreper 50 m L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	B 9:18 O	L 9:24 Δ	L 9:24 O	L 9:24 Δ	B 9:26 Δ	L 9:28 B 9:28 O	B 9:28 O
BRÆMMER LANGS VANDLØB OG SOER	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:24 Δ	L 9:28 B 9:28 O	Kun fra vandløb B 9:28 O
VEJE OG STIER I DET ÅBNE LAND	Ikke ophold L 9:26 O	Ikke ophold L 9:26 O	M 9:17 L 9:26 Δ	M 9:17 L 9:26 Δ	M 9:17 L 9:26 Δ	M 9:17 L 9:26 Δ	B 9:24 O	M 9:17 L 9:26 Δ	B 9:23 O	Private fælles- veje B 9:23 O	M 9:17 L 9:26 Δ	M 9:17 L 9:26 Δ	B 9:26 O
O TILLADT Δ OBS! VÆR OPMÆRKSOM Δ IKKE TILLADT Δ DELVIS TILLADT													

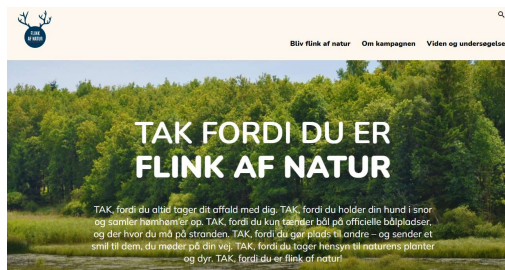
DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Fælles fodslaw – besøgende/lodsejere?

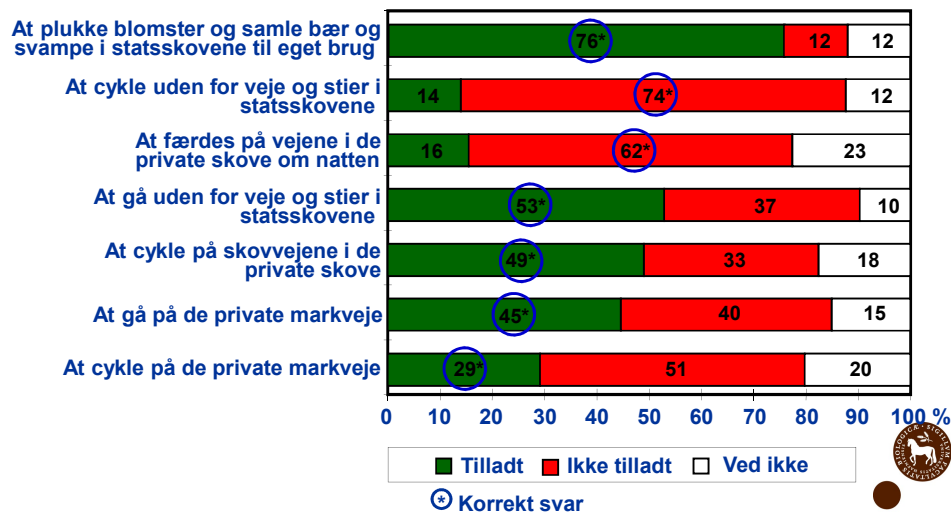
• Lodsejeres betingelser for adgang...

- Vise hensyn
- Opføre sig ordentligt
- Holde sig til (afmærkede) stier
- Holde hund i snor
- Ikke smide affald

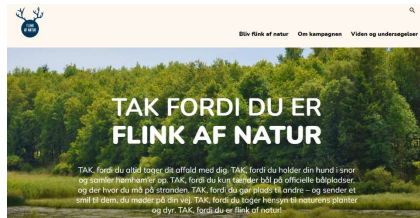

Fælles fodslaw

“Hvad mener De - som hovedregel - er tilladt for befolkningen i dag ?”

Fælles fodslaw – besøgende/lodsejere? Information

Regler for færdsel i naturen

Alle må færdes i naturen, men adgangen til naturen kan somme tider være begrænset. Følg i forbindelse med jagt. Husk, at af færdsel i naturen sker på eget ansvar.

Læs mere

Hvad må jeg samle?

I skoven må du som hovedregel indsamle overalt, men der gælder særlige regler i private skove. Der er også særlige regler for indsamling på stranden og indsamling af dyr og planter. Og hvis du vil bruge metaldetektor, skal du have en tilladelse.

Læs mere

Sex i naturen

Der er i forvejen masser af sex i naturen, og skovens gæster må såmænd også gerne udfolde sig på det færd, men man skal vise hensyn over for dem, der ikke har samme interesse, når de er på skovtur.

Læs mere

Fælles fodslaw – besøgende/lodsejere? Information

Denne hjemmeside er en af flere under Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø. Styrelsen blev etableret under Ministeriet for Grøn Trepert 25. september 2024.

Besøg styrelsens hovedhjemside. →

Fælles fodslaw – besøgende/lodsejere? Information

Fælles fodslaw – besøgende/lodsejere? Information/styring/skiltning

Fælles fodslaw – besøgende/lodsejere? Skræmmeskilte

NBL §23, Stk. 2.

Offentlighedens adgang må ikke forhindres eller vanskeliggøres. ...

Fælles fodslaw – besøgende/lodsejere? Skræmmeskilte

- 2019: 286 km² (72 områder)
- Ca. 15.000 skræmmeskilte på landsplan
- Ca. 150 skræmmeskilte i en gennemsnitlig kommune

https://static-curis.ku.dk/portal/files/239520180/Sammenfattende_rapport_Barrierer_19032020_OK_web.pdf
https://static-curis.ku.dk/portal/files/239519989/Feltunders_gelse_kysten_19032020_OK_web.pdf
https://static-curis.ku.dk/portal/files/239519915/Feltunders_gelse_naturen_19032020_OK_web.pdf

Fælles fodslaw – besøgende/lodsejere? Information

KØBENHAVNS UNIVERSITET
INSTITUT FOR GEOVIDENSKAB OG NATURFORVALTNING

Vildtlevet Planlægning og Udvikling

Lodsejeres mulighed for at begrænse adgang til naturområder

Naturbeskyttelsesloven giver al-
mindst en ret til at færdes og op-
holde sig i naturen og at færdes på
veje og stier i det åbne land til fods
og på cykel. Disse rettigheder er et udtryk
for et grundlæggende princip i vildt-
levet planlægning, som er at sikre, at
en måde, så almindelig færdsels-
mulighed begrænses – også uden
der tæller som tilfælde for myndig-
hederne. Det er dog tale om relativt
få og afgrænsede tilfælde.

Naturbeskyttelsesloven udgør
regler om vej og stier i det åbne
land, dvs. i landskabet og i landskabs-
områder. Der er imidlertid nogle dis-
positioner på disse områder, der i
praksis kan begrænse bevidst adgang.
Dette er en af de vigtigste nød-
vendigheder af privat vej og stier. Det
er også vigtig begrundelse, hvorfor
eller oplysning af offentlige områder.
Det vil sige, vedrørende begrundelse af:

fælles adgang til kommu-
nen. Det drejer sig om:
• gennemgående vej og stier,
• vej og stier, der fører til de na-
turskove, der er omfattet af natur-
beskyttelsesloven § 22-25
(små, store, uafdelte og klis-
fede arealer), og
• vej og stier, der fører til særlige
udsigtspunkter, kulturminder m.v.

§ 26 i gældende lovgivning af, om der
er tale om en privat ejendomsdel
eller en privat fællesvej.

Eller omstændigheder kan kommunen
sige til at nægte og kan træffe af-
gørelse om at fjerne en næsten
vending. Hvis vejen eller stien
vender af bare en væsentlig del af
sin betydning, og der ikke findes
eller findes alternative færdsels-
muligheder for almindelige, så kan
kommunestyret beslutte, at vejen
eller stien ikke må nedlægges.

Adgangsreglerne forstærker des, at
der ikke skal være, så der ikke længere
er offentlig adgang. Kommunen kan også
træffe afgørelse om, om der skal være
højst fem, seks, syv eller otte
højst fem, seks, syv eller otte

KØBENHAVNS UNIVERSITET
INSTITUT FOR GEOVIDENSKAB OG NATURFORVALTNING

Vildtlevet Planlægning og Udvikling

Skiltning mod færdsel i privat skove

Reglerne for adgang til skove er re-
lativt komplicerede og vanskelige at
gennemskue – både for den enkelte
skovsejer og for skovstyret. En del
af vanskelighederne skyldes, at der
gælder forskellige regler for private
og offentlige skove og forskellige
regler for private skove over og un-
der 5 ha.

Mark- og vejlovens regler for vej
og stier er, at almindelig har ret
til at færdes i private veje og stier
på den måde, som vejen eller stien
er egnet til. Reglerne kan imidlertid
være skilte, som det er en grøn
færdslaw til fods, til hest, på knæ, på
mønstret, til hest, på knæ, på
mønstret, til hest, på knæ, på
mønstret. Forholdet til naturbeskyt-
elsesloven regler om adgang til
skove er således således således,
men det følger des, at naturbeskyt-
elsesloven § 22 nævner grænser for,
hvordan meget af en skov kan lukke
skoven ved skiltning.

Enden, hvor der følger intensitets-
adgangsregler.

I forhold til jagt er der en række skil-
temuligheder for jagt i skoven
regulativ i adgangsbekendtgørelsen
§ 6. Her er et eksempel på en offentlig-
hede begrænset til at angå skov-
jagt og perioden 16. maj til 15. juli
og perioden 15. juli til 15. september
fra kl. 6 til kl. 7 om
morgenen. Det er dokumentet, om
der er den første hjemmel i na-
turbeskyttelsesloven til, at man
kan lukke den enkelte
skovsejers beføjelse til at lukke
i forbindelse med andre jagtarter
og udspand. En sådan sag har
dog aldrig været for en domstol eller
en klageinstans.

De vej og stier i skove kan være
skilte med andre former for færdslaw
– mønstret, ridning, kørsel med
hoved og hestehjul m.v.

Når der kommer til ridning, er der i
§ 25, stk. 9 indsat den specialregel,
at der skal være en skiltning.

Fælles fodslaw – besøgende/lodsejere?

PRIVAT VEJ

Færdsel til fods,
på cykel og til hest
tilladt

Vis hensyn

PRIVAT VEJ

Færdsel til fods og
på cykel tilladt

Vis hensyn

**En vejledning om skilte
og
Offentlighedens adgang til naturen**

Anbefalinger fra

**Danmarks Naturfredningsforening
Amtsrådsforeningen
Kommunerne Landsforening
Friluftsrådet
Dansk Landbrug
Dansk Skovforening
Skov- og Naturstyrelsen**

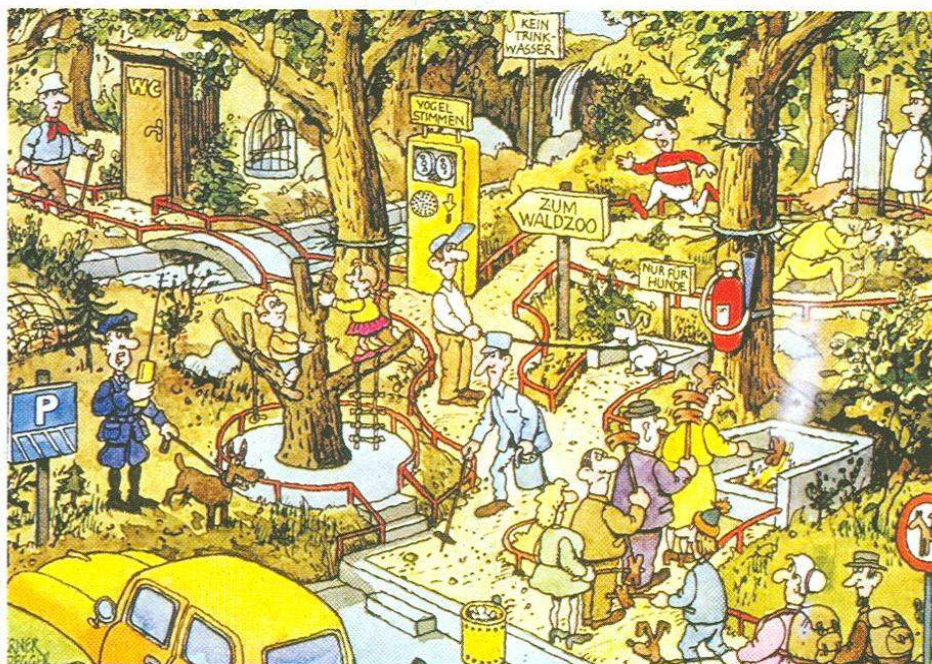
Visioner – strategier...?

"Vejle – kommunen hvor færrest lodsejere oplever problemer i forbindelse med andres færdsel"

"Vejle – kommunen hvor flest borgere kender adgangsreglerne til den danske natur"

"Vejle – landets første kommune uden skræmmeskilte"

Claus Deleuran

Mere viden om adgangsreglerne...

www.adgangtilnaturen.dk

Reglerne for offentlighedens adgang til naturen

Hjemmesiden adgangtilnaturen.dk er en materialsamling for de, der ønsker at vide mere om reglerne for offentlighedens adgang til naturen. Du må bruge hjemmesiden og materialet på hjemmesiden siden frit til egen læring og til uddannelse og undervisning uden deltagerbetaling.

Brug af materialet til undervisning med deltagerbetaling eller til erhvervsmæssige formål kræver en aftale med mig.

Er du interesseret i et oplæg om adgangsreglerne, eller måske et kursus i dem, så kan du kontakte mig på lb@ifro.ku.dk. Mvh Lasse Baaner

Lasse Baaner er uddannet skov- og landskabsingeniør og jurist og har mange års erfaring med undervisning af ikke-jurister i miljøretlige emner. Han er ansat som lektor på Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi på Københavns Universitet, og vedligeholder der ud over Karnovs noter til naturbeskyttelsesloven, vandloven og skovloven.

SKOV & LANDSKAB

Forvaltning af friluftsliv - 25 praktiske anvisninger

PLANLÆGNING OG FRILUFTSLIV 29 / 2011

Natursti

Af Frank Sandberg-Jensen, Hans Skov-Petersen, Dorthea W. Andersen,
 David W. Linn og Thomas G. Cade

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
 KØBENHAVNS UNIVERSITET

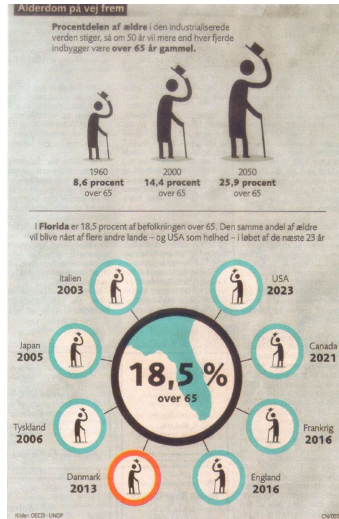
Boks 2.4. Spørgsmål i forbindelse med valg af forvaltningstiltag.

1. Tager tiltaget tilstrækkeligt fat på den grundlæggende årsag til publikumsproblemet?
2. Er tiltaget direkte eller indirekte i forhold til hvordan det indvirker på de besøgendes adfærd?
3. Er tiltaget diskret eller påtrængende i forhold til de besøgendes fornemmelse af "at være forvaltet"?
4. Bevarer tiltaget de besøgendes valgfrihed?
5. Påvirker tiltaget de besøgende før ankomsten til selve naturområdet (under planlægningen af turen)? Eller påvirkes de besøgende på stedet i forbindelse med deres friluftaktivitet?
6. Påvirker tiltaget et stort eller lille antal besøgende? Hvem påvirkes? Er det de samme, som har skabt problemet?
7. Påvirker tiltaget en aktivitet, som besøgende tillægger stor betydning?
8. Forventes de besøgende at modsætte sig tiltaget?
9. Hvad er ulemperne for forvaltningen i forhold til gennemførelse og administration? Herunder etablering af faciliteter, drift og vedligeholdelse, arbejdsbyrde for personalet, omkostninger til kommunikation og håndhævelse. Er nogle af disse begrænsende faktorer?
10. Hvor effektivt forventes tiltaget at blive til at løse det pågældende problem?
11. Er det sandsynligt, at tiltaget fører til et nyt problem?

Fremtidens friluftsliv ?

2000: ca. 15% over 67 år
2040: ca. 24% over 67 år
2020-2030: 59% flere over 80 år

Fremtidens friluftsliv ?

SKOV & LANDSKAB

Fremtidens friluftsliv ?

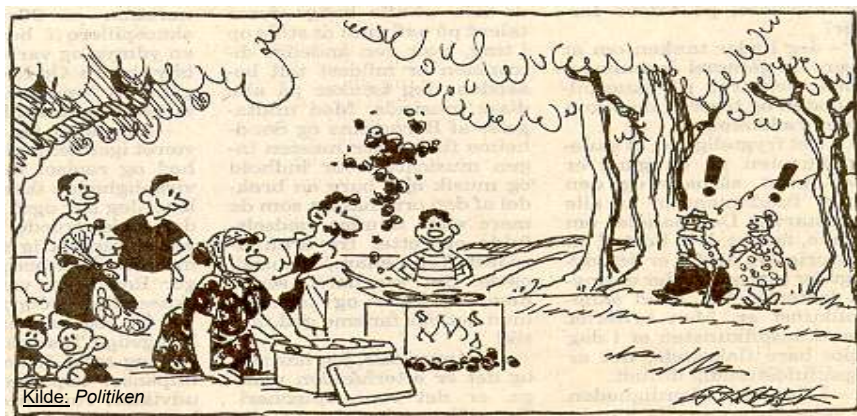

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

Fremtidens friluftsliv?

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

Overvægt/fysisk aktivitet - stress?

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

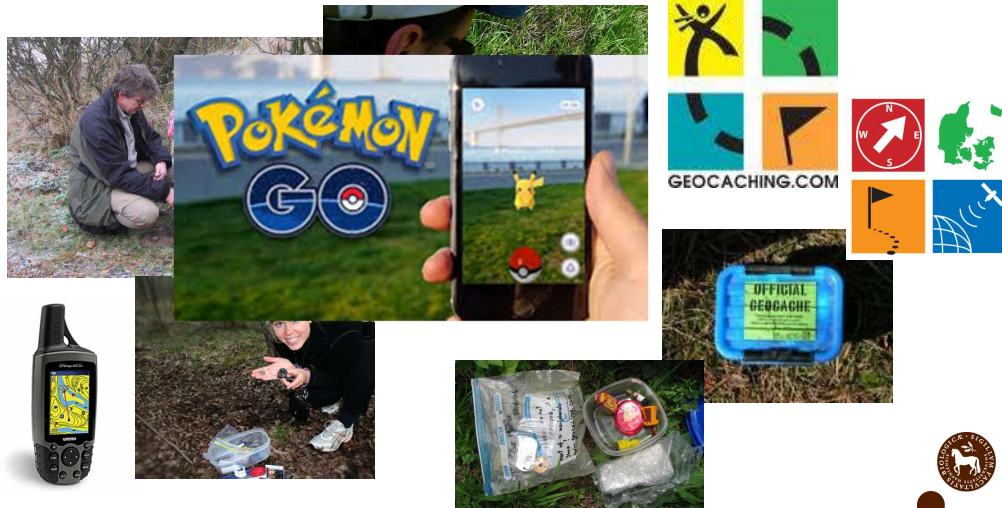
SKOV & LANDSKAB

Globalisering og teknologisk udvikling – nye friluftsaaktiviteter ?

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

"Nye" friluft aktiviteter

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

"Nye" friluftsjaktiviteter

Kilde: jonatur.dk

Kilde: samsoutdoor.dk

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

"Nye" friluftsskiviteter

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

"Nye" friluftsskiviteter

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

"Nye" friluftsskiviteter

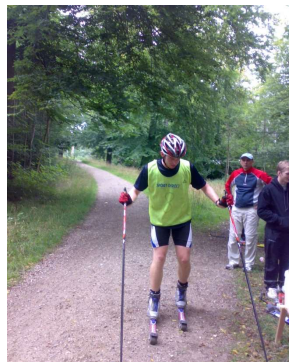

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

"Nye" friluftsskiviteter - vinteraktiviteter om sommeren -

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

"Nye" friluftss aktiviteter - udvikling af aktiviteter -

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

"Nye" friluftss aktiviteter - udvikling af aktiviteter -

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

"Nye"/traditionelle friluftsaktiviteter

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

SKOV & LANDSKAB

Skoven/Naturen som "Grøn forlystelsespark"

- En evig udfordring...

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Megen fokus – (måske med god grund) – på fysisk aktivitet i naturen I skovens dybe fitnesshelvede

Statens 200.000 hektar naturarealer bliver nu markedsført som Danmarks største fitnesscenter og presset ind i en popforvaltning på tværs af både naturfredningslov og alle, der søger naturens egne oplevelsestilbud.

FRILUFTSLIV
KLAUS HØRSTEDT
JOURNALIST

NATUREN ER ved at blive alvorligt klemt i et friluftspolitisk fortag, lød det ikke længe før i dag i Danmarks natur både kan og skal øge danskernes sundhed, mener regeringen. Miljøministeriet ser af samme grund en presserende opgave i at markedsføre naturen ikke blot på den gode betingelse, men ved at udbyde den til Danmarks største fitnesscenter og udnytte den tilsvarende. En mangfoldighed af faciliteter skal tilbydes mange som muligt ud i naturen. På et tidspunkt, da det aldrig har stået så skidt til med naturen, bliver den gjort til et rekreativt supermarked med hele som dagssummer på næsten alle hjul.

Kun 7 pct. af de 200.000 hektar stats ejede naturarealer forvaltes i dag med sigte på den 'vilde' gæst.

STATSKOVENE gennemkøres på kryds og tværs af spor, stier, baner og ruter til alle tænkelige former for fitnessaktiviteter fra stierne til bjergklatring.

NYDELSE
MARIANNE EILANDERGER
Hvor man [før] gik en tur i skoven med sit barn, fordi man havde lyst til at dufte til efterårslovet, og ikke fordi det styrkede knoglerne.

pris, som betales af dem, der kommer for naturens egen skyld. De får kvaliteten af deres oplevelser forringet.

DEN GÆLDENDE lov om naturbeskyttelse understreger i sin formålsparagraf, at beskyttelsen af Danmarks natur med dens bestand af vilde dyr og planter samt deres levesteder fungerer som en særlig opgave. Da beskyttelsen beror på befolkningens skyld, skal der være mulighed for at oplyse dem. Loven tillader derfor at give befolkningen adgang til at ferde sig og oplede sig i naturen, som forbedrer muligheden for friluftsliv.

I det endende den sidste bestemmelse indbygger en konflikt i loven, bliver en vis afvejning nødvendig. Men det må være i oplagt strid med lovens hensigt, når Miljøministeriet nu kun forvalter 7 pct. af statens naturarealer under særlig beskyttelse af dyr og planter og dermed mest på villige gæsteraktiviteter (recreation) kaldet (Bakke). Den særlige opgave i formålsparagraffen til loven må siges at være skrumpet noget ind, når 93 pct. af naturarealerne faktisk rustes: at skulle stå model til hvad som helst.

MILJØMINISTERIET har på 1. januar i år fået hvad der kaldes en ny markant styrkelse. Naturstyrelsen, Den grønne streg, som naturligt myndighed for friluftsliv og er i sin essenskarakter med ministerens departement bundet til i samarbejde med kommunerne at udvikle alle muligheder, som en rig natur og naturoplevelser skaber for vasket i Danmark inden for turisme og andre friluftskulturer. Det sker bl.a. ved, som det hedder, at stille vandrestier, stier, bålpladser, mountainbike-kanaler, stier, skulpturer og kanopladser til rådighed på statens mange na-

SKOV & LANDSKAB

